

бена въ своя годиникъ. Моментътъ никакъ не подхожда да се рисуватъ зачатъците на една истинска Ева — жена, лишена отъ втората съвѣсть на Бистра Поповичъ.

Витановъ, разбира се, трѣбва да употреби при влизането на Данаила всичката въздържаностъ на единъ възрастенъ човѣкъ, който може да почака съ желанната развязка. Неговата страстна, жадна за любовъ и сѣмейно щастие натура скоро слѣдъ това добива надмощие въ сцената между него и нѣкогашната му любовница. Ние все още разбираме, че този човѣкъ, който не познава въ своето заслѣпление никакви съображения, не може да се открие на сина си, когато той заваря майката въ неговитѣ прѣгърдки: суровиятъ мъжъ ще е ималъ възможностъ да помисли, че откритието на тайната е една трудна и деликатна работа, която майката ще свърши по-леко отъ него и въ едно друго врѣме — когато синътъ се успокои. Но въ III картина? Данаилъ знае вече всичко. Какво стана съ оная жажда за животъ и сѣмейно щастие, която е главниятъ нервъ въ душата на Витанова и която единствено го рехабилитира като възможенъ характеръ — човѣкъ, имащъ нѣщо повече отъ половото влечение на единъ звѣръ? Яворовъ ни го води въ това дѣйствиe неочаквано съ единъ новъ атрибутъ: чувството на дългъ, т. е. подига го изведнажъ въ етическата сфера на Поповичъ и Бистра и съ това изневерява на оная психическа сжщностъ, вѣренъ и послѣдователенъ прѣдставителъ на която трѣбваше да бже именно Витановъ. По такъвъ начинъ този полковникъ става отъвратителенъ — за дългъ говори човѣкътъ, у когото елементарни чувства заслѣпватъ всѣко свѣтло съзнание; и при това съ всичкото спокойствие на единъ мошенникъ, не познаващъ разкаянието въ присѣйствието на ограбения баща, комуто той, като близъкъ приятелъ, е потѣпкалъ сѣмейната честъ. По-голъма гавра едва ли е мислима съ едно лице. Витановъ трѣбваше да се яви съ горешитѣ претенции на истински баща, готовъ на ожесточенъ двубой съ Поповичъ и слѣдъ отричането на Данаила отчаяно да се оттегли.

Имаше ли нужда непременно въ негово присѣствие Бистра да посегне на живота си? Витановъ не би разбралъ този жестъ, както той никога не е разбиралъ болкитѣ на тая жена, даже и въ онзи моментъ, когато инстинктивно доловилъ желанието ѝ. Бистра има да докаже своята голѣма любовъ само на тия, на които тя отне всѣка вѣра въ жената. Ако авторътъ искаше да направи това доказателство положително и велико, той трѣбваше да изпрати и Олга задъ сцената, която е единъ дисонансъ въ трагичната сериозностъ на този моментъ. Но Яворовъ се е побоялъ отъ това konsekвентно и пълно рѣшение на главния проблемъ и е осакатилъ централната си мисль съ една случайностъ, която крие въ себе си моментитѣ на една траги-комична сждба: отмиѣстениятъ револверъ вмѣсто да пронизе черепа на Бистра, ранява лѣвата ржка на Поповичъ, чиято дѣсница, по-рано ранена, е прѣвързана. Каква сждба! Най-добриятъ и най-кроткиятъ отъ хората трѣбва да бже наказанъ и отъ слѣпата случайностъ! Това ли е искалъ да каже авторътъ? Тогава той не трѣбва да се сърди на барабаниститѣ.